

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

УДК 340.134:341.171(4-6ЄС):342.9

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.1.1>

СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ ТЕХНІКИ НОРМОПРОЕКТУВАННЯ В УКРАЇНІ ДО ВИМОГ (ПРАВИЛ) ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Возняк І. З.,

*аспірант кафедри теорії та філософії права,
Львівський національний університет ім. Івана Франка
ORCID: 0000-0002-3224-9121
E-mail: ihor.vozniak@lnu.edu.ua*

Возняк І. З. Стратегії адаптації техніки нормопроєктування в Україні до вимог (правил) Європейського Союзу.

Актуальність дослідження обґрунтовано позицією багатьох дослідників і практиків про не цілком задовільний ступінь якості українського законодавства, тоді як забезпечення якості законодавства є передумовою забезпечення верховенства права, а воно своєю чергою є одним з політичних критеріїв для членства держави в ЄС. Для обґрунтування актуальності цієї проблематики наведено оцінки моніторингової програми SIGMA – спільної ініціативи ОЕСР і ЄС. Наголошено на тому, що інтеграція України до ЄС повинна супроводжуватися адаптацією правотворчості до стандартів ЄС, зокрема і в аспекті нормопроєктування.

Обґрунтовано, що техніку нормопроєктування слід розглядати не як сукупність, а як систему техніко-правових засобів, способів, прийомів та методів, за допомогою яких створюється проєкт нормативно-правового акта. Запропоновано термін «нормопроєктувальник» на позначення особи, котра безпосередньо бере участь у підготовці тексту проєкту нормативно-правового акта.

На основі судової практики (Конституційного Суду України та Суду Справедливості ЄС) визначено принципи техніки нормопроєктування: визначеність і недвозначність, ясність, чіткість і зрозумілість, передбачуваність, стабільність.

Визначено, що основою для напрацювання стратегій адаптації техніки нормопроєктування в Україні до вимог (правил) Європейського Союзу повинні бути результати порівняльного дослідження відповідних нормативно-правових актів України та ЄС: Закон України «Про правотворчу діяльність», Резолюція про якість нормопроєктування законодавства Спільноти від 8 червня 1993 року, Міжінституційна угода про спільні інструкції щодо якості проєктування законодавства Спільноти від 22 грудня 1998 року. Також взято до уваги відповідні методичні рекомендації.

Визначено й описано три аспекти забезпечення якості законодавства: інституційний, методологічний і регуляційний. Окреслено на основі порівняльного аналізу згаданих актів і методичних рекомендацій конкретні напрямки адаптації техніки нормопроєктування України до вимог (правил) ЄС в регуляційному й методологічному аспектах.

Ключові слова: техніка нормопроєктування, адаптація техніки нормопроєктування, правотворча діяльність, техніка нормопроєктування ЄС, Закон України «Про правотворчу діяльність», правове регулювання.

Vozniak I. Z. Strategies for adapting legislative drafting technique in Ukraine to the requirements (rules) of the European Union.

The relevance of this study is underscored by the position of numerous scholars and legal practitioners concerning the insufficient quality of Ukrainian legislation, given that ensuring legislative quality constitutes

a prerequisite for the rule of law, which in turn represents one of the political criteria for EU membership. To reinforce the relevance of this problem, assessments of the SIGMA monitoring programme – a joint initiative of the OECD and the EU – are cited. It is emphasized that Ukraine's integration into the EU should be accompanied by the adaptation of national lawmaking to EU standards, including in the aspect of legislative drafting.

It is argued that legislative drafting technique should be considered not as a mere set, but as a system of technical and legal tools, methods, techniques, and approaches by which a draft legal act is created. The term “legislative drafter” (укр. «нормопроектувальник») is proposed to denote a person who directly participates in preparing the text of a draft legal act.

Based on judicial practice (namely, the Constitutional Court of Ukraine and the Court of Justice of the European Union), the principles of legislative drafting technique are identified as follows: certainty and unambiguity, clarity, precision and comprehensibility, predictability, and stability.

It is determined that the basis for developing strategies to adapt legislative drafting technique in Ukraine to the requirements (rules) of the European Union should result from a comparative study of relevant legal acts of Ukraine and the EU: the Law of Ukraine “On Lawmaking Activity,” the Council Resolution of 8 June 1993 on the quality of drafting of Community legislation, and the Interinstitutional Agreement of 22 December 1998 on common guidelines for the quality of drafting of Community legislation. Relevant guidelines are also taken into account.

Three aspects of ensuring the quality of legislation – institutional, methodological, and regulatory – are identified and described. Based on a comparative analysis of the aforementioned acts and respective guidelines, concrete paths for adapting Ukraine's legislative drafting technique to EU requirements (rules) in the regulatory and methodological aspects are outlined.

Key words: legislative drafting technique, adaptation of legislative drafting technique, lawmaking activity, EU legislative drafting technique, Law of Ukraine “On Lawmaking Activity”, legal regulation.

Постановка проблеми. Якість українського законодавства, на жаль, завжди викликала запитання в теоретиків і практиків. С. Івасик зазначає, що нестабільність, непередбачуваність і недоступність законодавства – справді гостра проблема в Україні [1]. Дослідник звертає увагу на принципи державного управління ЄС і ОЕСР, з-поміж яких у контексті нашого дослідження виділяємо пункт Н принципу 4: закони та підзаконні нормативно-правові акти зрозумілі, логічно послідовні й однорідні за змістом, структурою, стилістикою і мовою [2, с. 17]. А для держав-кандидатів на членство в ЄС існує вимога забезпечувати ефективну гармонізацію національного законодавства з *acquis* і зменшувати ризик перевищеного правового регулювання (*gold-plating*) через використання спеціальних правил, процедур і засобів (пункт L принципу 4) [2, с. 18]. І хоча ЄС не встановлює жодних вимог до держав-членів щодо правил техніки нормопроекування, він вимагає від держав-членів і кандидатів на членство, як ми показали вище, забезпечити механізм створення якісних нормативно-правових актів. Це, на наш погляд, можна здійснювати шляхом адаптації вимог (правил) техніки нормопроекування ЄС в Україні, при чому тут під ЄС ми розуміємо не лише вимоги до техніки нормопроекування інституцій ЄС, але й відповідні вимоги окремих держав-членів (особливо в контексті пункту L принципу 4).

Як показує Моніторинговий звіт Програми SIGMA (спільна ініціатива ОЕСР і ЄС) «Державне управління в Україні: оцінювання на відповідність Принципам державного управління» за грудень 2023 року, значення індикатора «Передбачуваність та узгодженість законодавства» становить 3, і воно залишилося незмінним з 2018 року [3, с. 75]. І хоча цей звіт позитивно оцінює настановчі документи з питань нормопроекування в Україні, він наголошує на їхньому частому недотриманні, зокрема в аспекті своєчасності ухвалення підзаконних нормативно-правових актів, частоти внесення змін у законодавство та сприйняття законів серед суб'єктів підприємницької діяльності як доступних [3, с. 75–81]. Тож, як бачимо, потенціал до покращення техніки нормопроекування в Україні не вичерпано й існує потреба досліджувати іноземний досвід для впровадження найкращих підходів в Україні.

Також наголошуємо на тому, що українські дослідники практично одностайно погоджуються, що якість законодавства не можна забезпечити без належного рівня юридичної техніки загалом і техніки нормопроекування як її складника зокрема. Так, Л. Андрусів слушно виснує, що роль юридичної техніки полягає в підвищенні якості нормативно-правових актів, їхньої доступності, точності, структурної логічності та відповідності волі суб'єкта нормотворення [4, с. 17]. Погоджуючись з тим,

що юридична техніка відіграє ключову роль у формуванні високоякісного й ефективного законодавства, Ю. Цуркан-Сайфуліна та Ю. Агатій роблять висновок, що вдосконалення юридичної техніки є необхідним, серед іншого, для підвищення ефективності законотворчості, а відповідні рекомендації повинні включати посилення систематизації законодавства, гармонізацію національних норм з міжнародними стандартами й інтеграцію сучасних технологій у процес правотворчості [5, с. 383]. На наш погляд, інтеграція України до ЄС повинна супроводжуватися адаптацією правотворчості до стандартів ЄС, зокрема і в аспекті нормопроектування, а тому ґрунтуємо наше дослідження на практиках ЄС.

Мета дослідження. Під час нашого дослідження було поставлено таку мету: сформулювати стратегії адаптації техніки нормопроектування в Україні до вимог (правил) Європейського Союзу (ЄС) задля удосконалення механізму забезпечення якості українського законодавства.

Стан опрацювання проблематики. Українські правознавці висловлюють думку, що запозичення іноземного досвіду може мати позитивний вплив на розвиток українського права. На думку О. Волохова, методологія щодо впровадження правових реформ, спрямованих на створення ефективного законодавства має, зокрема, включати дотримання міжнародних стандартів правотворчості та національної законодавчої техніки, а також кращих практик створення законодавства серед держав-членів ЄС [6, с. 7]. Погоджуємося також з О. Кулінічем, що розвиток юридичної техніки передбачає впровадження міжгалузевго підходу до нормотворення [7, с. 145], тобто правознавці також говорять і про міжгалузевість у праві як про стратегію його розвитку й оновлення.

Попри це порівняльні дослідження у сфері юридичної техніки перебувають на марґінесі правознавства, тоді як міжгалузеві хоч і мають досить значне поширення, однак вони аналогічно не займають ключових позицій в українській правничій науці. Тим не менш, зауважуємо активізацію українських дослідників до порівняльних аспектів проблем правотворення загалом і юридичної техніки зокрема. Так, приміром, М. Дутов присвятив свою статтю заходам оцінки впливу законодавства в Європейському Парламенті [8] (питання оцінки впливу законодавства нарешті отримали своє повноцінне нормативне закріплення в Законі України «Про правотворчу діяльність», до того в законодавстві був лише аналіз регуляторного впливу в Законі України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» – вужче поняття, ніж оцінка впливу законодавства). Т. Гудіма, В. Устименко, Р. Джабраїлов та О. Загнітко підготували детальне оглядове дослідження про юридичну техніку Європейського Союзу [9]. Але комплексні, багатосторонні дослідження в українській правничій науці поки відсутні (тоді як польські автори досліджують техніку нормопроектування в зіставному аспекті, приміром, К. Стемпняк [10]). Як наслідок, це зумовлює актуальність нашого дослідження.

Відзначаємо окремо також дослідження, присвячені юридикотехнічним аспектам адаптації українського законодавства до *acquis*, приміром, дослідження О. Кучинської, у якому дослідниця розглядає, серед іншого, вплив європейської інтеграції на техніку нормопроектування [11]. Окремі юридикотехнічні аспекти адаптації національного законодавства до права ЄС (переклад актів *acquis*, покликання на акти ЄС під час впровадження відповідного правового регулювання в українському законодавстві, використання термінології та понять) висвітлює у своїй монографії В. Устименко [12]. Ми ж пропонуємо розширити предмет вивчення взаємодії техніки нормопроектування України та Європейського Союзу та глобально дослідити всі ті аспекти техніки нормопроектування ЄС, які можуть виявитися корисними у випадку їхньої рецепції (запозичення) в українську нормотворчість.

Виклад основного матеріалу. Поняття техніки нормопроектування було законодавчо закріплено в Законі України «Про правотворчу діяльність» (далі – Закон). У ч. 1 ст. 31 Закону визначено, що техніка нормопроектування – це сукупність техніко-правових засобів, способів, прийомів та методів, за допомогою яких створюється проєкт нормативно-правового акта [13]. Звісно, що саме нормативне закріплення техніки нормопроектування є суттєвим кроком уперед для української законодавчої техніки, проте не можемо не зауважити певних вад такого визначення. Головний недолік полягає в тому, що Закон визначає її як сукупність. Зазвичай під сукупністю розуміють множину певних елементів, «неподільну єдність чого-небудь, загальну кількість, суму чогось» [14]. Однак таке визначення нехтує тим, що елементи техніки нормопроектування перебувають в органічних зв'язках і творять собою систему, яка лише за умови належної взаємопов'язаності її елементів може функціонувати. А тому пропонуємо визначати техніку нормопроектування як систему, а не як сукупність.

Наша позиція ґрунтується на погляді, що система починається там, де певна множина елементів виявляється як певним чином упорядкована, утворюючи певну цілісність, властивості якої не зво-

дяться до властивостей складових елементів [15, с. 36]. Системний об'єкт неможливо пізнати, якщо виокремити лише один наявний у ньому зв'язок [15, с. 36]. Техніка нормопроектування охоплює певні засоби, способи, прийоми та методи, які можна іменувати окремо один від одного, однак їхнє ізольоване розуміння є безмістовним. Так, неможливо повноцінно осмислити такий засіб техніки нормопроектування як дефініція, якщо розглядати її окремо від прийомів мовно-логічного викладу нормативно-правових приписів, окремо від системних зв'язків між нормативно-правовими актами, окремо від термінології і т.д. Тож нормопроектувальник (пропонуємо запровадження в науковий дискурс цього терміна на позначення особи, котра безпосередньо бере участь у підготовці тексту проекту нормативно-правового акта (НПА); нормопроектувальники є за суб'єктом складом поняттям ширшим, ніж поняття суб'єктів права законодавчої ініціативи, позаяк нормопроектувальниками можуть бути як останні, так і їхні помічники й інші особи, які готують тексти НПА та подають їх відповідним суб'єктам і органам для подальшого розгляду й ухвалення) може використовувати техніку нормопроектування за умови цілісного усвідомлення її системи та взаємозв'язків між її елементами.

Системність, на наш погляд, проявляється через принципи, які слугують підґрунтям самого існування системи та які зумовлюють міцні взаємозв'язки між її елементами. Закон містить принципи правотворчої діяльності, які загалом застосовні і щодо техніки нормопроектування як однієї зі складників правотворчості, однак питання принципів техніки нормопроектування Закон не зачіпає. Проте з погляду доктрини та практики необхідним є визначення принципів техніки нормопроектування, позаяк техніка нормопроектування охоплює окремий процес правотворчої діяльності зі своїми специфічними завданнями та вимогами.

Принципи техніки нормопроектування варто формувати на основі висновків практики, а саме судів, які безпосередньо мають справу із якістю законодавства. У контексті гармонізації техніки нормопроектування України та ЄС вважаємо за доцільне формувати її принципи таким чином, щоб вони суголосно поєднували позиції судових інституцій як України, так і ЄС. Так, у рішенні № 5-рп/2005 від 22 вересня 2005 року Конституційний Суд України (КСУ) пов'язував вимогу визначеності, ясності та недвозначності правових норм з конституційними принципами рівності та справедливості, оскільки, на думку КСУ, інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування в правозастосовній практиці та неминуче призводить до сваволі [16]. У рішенні КСУ № 2-р/2017 від 20 грудня 2017 року зазначено, що принцип правової визначеності вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм, зокрема їхньої передбачуваності (прогнозованості) та стабільності [17]. У практиці Суду Справедливості ЄС закріпилася позиція, що законодавство Спільноти має бути безсумнівним, його застосування має бути передбачуваним для індивідів, а принцип правової визначеності вимагає, щоб будь-які заходи (тобто дії) інституцій, які мають юридичні наслідки, мають бути ясні та точні (п. 124 рішення у справі T-115/94 «Opel Austria v. Council» від 22 січня 1997 року) [18]. Принцип правової визначеності, з якого випливає принцип захисту легітимних очікувань, вимагає, щоб з одного боку норми права були ясними та точними, а з іншого – щоб їхнє застосування було передбачуваним для тих, хто підпадає під їхню дію (п. 46 рішення у справі C-201/08 «Plantanol GmbH & Co. KG v Hauptzollamt Darmstadt» від 10 вересня 2009 року) [19]. Тому визначаємо такі принципи техніки нормопроектування: визначеність і недвозначність (використані прийоми та засоби техніки нормопроектування гарантують однакове розуміння приписів незалежно від обставин їхнього застосування чи трактування), ясність (адресати актів не повинні докладати надмірних зусиль для встановлення дійсного змісту приписів), чіткість і зрозумілість (лексичні засоби використано в належному для них значенні, а мовно-логічна побудова структурних одиниць тексту акта сприяє його розумінню), передбачуваність (адресати можуть встановити зі змісту норми свої права й обов'язки, а також наслідки їхнього дотримання та недотримання), стабільність (приписи не зазнають частих змін через зміни суміжного законодавства чи внаслідок своїх недосконалостей). Адаптація техніки нормопроектування в Україні до вимог (правил) ЄС повинна відбуватися з урахуванням вище виокремлених принципів, які повинні бути детермінантами стратегії такої адаптації.

Хоча ЄС не ставить конкретних вимог щодо змін техніки нормопроектування та не встановлює жорстко уніфікованої моделі правотворчості, ефективний законодавчий процес, який забезпечує дотримання верховенства права, можна вважати одним зі складників Копенгагенських критеріїв. Очевидно, що вступ до ЄС вимагає адаптації національного законодавства до *acquis*, а це вимагає певних юридикотехнічних прийомів. Крім того, ЄС уже певний час просуває політику *Better Regulation*, тобто

покращення регулятивних інструментів [20, с. 3]. Увагу правотворців ЄС до цієї проблематики можна обґрунтувати положеннями ст. 2 Договору про ЄС, відповідно до якого верховенство права є одним із засадничих принципів ЄС, а воно зі свого боку вимагає чіткого, дієвого механізму правового регулювання, чого не можна досягнути без якісного правотворчого процесу [20, с. 6]. Ми ж тут додамо, що суть євроінтеграційних процесів в Україні повинна полягати не лише в «технічному» увідповідненні національного українського законодавства до вимог законодавства ЄС, але й, як пише С. Дудар, у якісних змінах правової системи нашого суспільства на всіх рівнях її складної структури [21, с. 23], тобто у формуванні системної сумісності, правової конвергенції та взаємної комплементарності між українською правовою системою та правовою системою ЄС, тобто в їхньому загальносистемному зближенні [22, с. 2–3]. Як наслідок, ми зможемо покращити нашу правову систему та досягнути вищого рівня забезпечення прав і свобод людини та громадянина, а також сумлінного та належного виконання обов'язків зі сторони учасників суспільних відносин.

Під адаптацією законодавства, як правило, розуміють складник процесу гармонізації, який спрямований на цілеспрямоване зближення та узгодження нормативно-правових приписів з метою досягнення несуперечливості законодавства в конкретній сфері [23, с. 222]. У нашому ж випадку йдеться не про досягнення несуперечливості законодавства, а про увідповіднення правової політики згідно зі стандартами ЄС і його держав-членів. Тому покликаємося на заувагу В. Устименка, що метою адаптації законодавства України до законодавства ЄС є досягнення відповідності правової системи України до *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, котрі ЄС висуває до держав, що мають намір вступити до нього [12, с. 142]. Оскільки одним з таких критеріїв, як ми вже наголошували, є політичний, мусимо говорити про адаптацію техніки нормопроекування в Україні до вимог (правил) ЄС, під якою розумітимемо зближення вимог, правил і принципів здійснення правотворчої діяльності в Україні до підходів, яких дотримуються інституції ЄС і правотворці держав-членів ЄС, шляхом запозичення та регулятивного, методологічного й інституційного закріплення тих з них, які можуть виявитися найкориснішими в українському національному контексті.

Основою для напрацювання стратегій адаптації техніки нормопроекування в Україні до вимог (правил) ЄС повинні бути результати порівняльного дослідження. Об'єктом такого порівняльного дослідження є нормативно-правові акти України та ЄС, які регулюють вимоги (правила) до техніки нормопроекування, а саме Закон України «Про правотворчу діяльність» [24] з однієї сторони та Резолюція про якість нормопроекування законодавства Спільноти від 8 червня 1993 року (далі – Резолюція) [25] і Міжінституційна угода про спільні інструкції щодо якості проектування законодавства Спільноти від 22 грудня 1998 року (далі – Угода) [26] – з іншої. Також для цілей нашого дослідження порівнюємо відповідні методичні рекомендації, які були у 2018 році розроблені для українських правотворців [27], та ті, які було розроблено для правотворців ЄС [28]. Оскільки ці акти та рекомендації стосуються різних аспектів правотворчої діяльності, ми обмежуємося лише технікою нормопроекування в розумінні українського законодавства, а саме розділу V Закону [24]. На підставі аналізу змісту Закону виділяємо такі групи вимог до техніки нормопроекування: структура НПА, позначення структурних елементів НПА, зміст НПА, його мова та стиль, реквізити, назва, преамбула, перехідні положення, прикінцеві положення, додаток до НПА та внесення змін до НПА.

Необхідність врахування не лише відповідних нормативно-правових актів, але й методичних рекомендацій пояснюємо трьома аспектами забезпечення якості законодавства: інституційним, методологічним і регуляційним. Інституційний аспект передбачає функціонування дорадчих органів, які здійснюють експертизу проєктів НПА, а також належне матеріально-технічне забезпечення нормопроектної діяльності. Методологічний аспект означає наявність вичерпних методичних рекомендацій щодо здійснення нормопроектної діяльності, зокрема щодо використання техніки нормопроекування. Регуляційний аспект охоплює нормативно-правові акти, що містять вимоги (правила) до здійснення правотворчої діяльності, зокрема щодо використання техніки нормопроекування. Наше дослідження охоплює регуляційний і дещо меншою мірою методологічний аспекти забезпечення якості законодавства, адже саме ці аспекти безпосередньо стосуються техніки нормопроекування.

Порівняльний аналіз вище згаданих актів і методичних рекомендацій дозволяє нам окреслювати такі напрямки адаптації техніки нормопроекування України до вимог (правил) ЄС.

По-перше, п. 1 Резолюції вимагає, зокрема, уникати використання зайвих аббревіатур та надмірно довгих і складних речень [25]. Українські вимоги (правила) техніки нормопроекування не містять

вимог (правил) до використання абревіатур, що вимагає розроблення та внесення відповідних змін. Крім того, слід рекомендувати українським нормопроектувальникам утримуватися від довгих, синтаксично складних речень і визначень, чим вони іноді люблять зловживати, заради забезпечення ясності й однозначності нормативно-правових приписів. Це також і стосується формулювання та викладу норм-дефініцій.

По-друге, п. 1 Резолюції про вимогу уникати так званого єврожаргону в нормативно-правових актах може видаватися поки нерелевантним, однак подібні рекомендації будуть корисні вже сьогодні, коли відбувається адаптація національного законодавства до *acquis*, якій завжди передують (з юридико-технічного погляду) переклад відповідних актів ЄС українською мовою. Не дарма у своїй монографії В. Устименко приділяє значну увагу питанню перекладу *acquis* українською мовою [12, с. 9–33]. Нормопроектувальникам варто рекомендувати утримуватися від калькування термінів, а намагатися шукати такі відповідники, які як відповідатимуть лексичним нормам української літературної мови та юридичної фахової мови, так і й не створюватимуть сумнівів щодо того, стосується це поняття винятково національного права чи загалом права ЄС.

По-третє, п. 7 Резолюції [25] та п. 12 Угоди [26] встановлюють, що нормативно-правовий акт у своїй нормативній частині не може містити положень політичного чи ідеологічного характеру. Інколи українські нормотворці допускаються цієї помилки, а тому необхідно як запровадити відповідне правило, так і розробити відповідні рекомендації.

По-четверте, пп. 9–11 Угоди містять досить детальні вимоги до викладу преамбул [26]. Українські нормотворці використовують преамбули досить неохоче та несистематично. Вважаємо, що використання преамбул слід до певної міри уподібнити до практики ЄС і встановити відповідні правила та рекомендації.

По-п'яте, п. 2 Резолюції [25] та п. 16 Угоди [26] містять досить детальні правила щодо використання відсильних норм, зокрема застерігають від нечітких відсилань до інших актів, від надмірної кількості відсилань та від використання кільцевих і серійних відсилань. На нашу думку, Закон, який узагалі не містить жодних аналогічних юридикотехнічних правил, потребує відповідних доповнень.

По-шосте, п. 18 Угоди визначає, що перевагу слід надавати зміні статей, їхніх частин повністю, а не окремих слів чи речень [26]. Вважаємо, що запровадження аналогічного правила в українській правотворчій діяльності сприятиме текстуальній стабільності та цілісності законодавства.

По-сьоме, п. 19 Угоди встановлює вимогу, що в акті про внесення змін зазначають про зміни до інших актів у тому разі, якщо вони є наслідком внесення основних змін і якщо останні не є суттєвими (в іншому разі слід готувати проєкт окремого акта) [26]. На жаль, українські нормопроектувальники не дотримуються єдиних підходів під час внесення змін у чинне законодавство, зокрема шляхом внесення одним актом у різні акти таких змін, які не завжди тісно взаємопов'язані.

Рецепція (запозичення) вище перелічених рекомендацій повинна відбутися на двох рівнях: регулятивному (шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про правотворчу діяльність») і методологічному (шляхом формулювання відповідних рекомендацій для українських нормопроектувальників і правотворців). Завершальним етапом адаптації цих вимог (правил) буде їхнє практичне застосування та контроль за їхнім дотриманням, зокрема зі сторони академічної спільноти. Ба більше, ці нові правила слугуватимуть додатковими критеріями для критичної та всесторонньої оцінки проєкту НПА чи вже навіть чинного акта на предмет його якості (разом з тим мусимо визнати, що українська правнична наука ще повинна напрацювати теорію якості НПА та список відповідних критеріїв).

Висновки. Українські правники й іноземні експерти наголошують на певних юридикотехнічних недоліках українського законодавства та нормопроектування. Вирішення цих проблем можливе, зокрема, через адаптацію техніки нормопроектування в Україні до вимог (правил) Європейського Союзу. Під такою адаптацією варто розуміти зближення вимог, правил і принципів здійснення правотворчої діяльності в Україні до підходів, яких дотримуються інституції ЄС і правотворці держав-членів ЄС, шляхом запозичення та регулятивного, методологічного й інституційного закріплення тих з них, які можуть виявитися найкориснішими в українському національному контексті. Рецепт (запозичення) конкретних вимог техніки нормопроектування ЄС може допомогти зробити правотворчу діяльність в Україні ефективнішою та, як наслідок, покращити якість українського законодавства, а це сприятиме продуктивному правовому регулюванню та гарантуванню верховенства права в нашій державі.

Формування стратегій адаптації техніки нормопроектування в Україні до вимог (правил) ЄС вимагає, як було продемонстровано, визначення, по-перше, основних аспектів механізму забезпечення якості законодавства (для напрацювання конкретних практичних пропозицій) і, по-друге, юридико-технічних правил як об'єктів, щодо яких будуть сформульовані конкретні пропозиції вдосконалення шляхом рецепції (запозичення) вимог (правил) іноземної юридичної техніки.

Ретельний аналіз техніки нормопроектування як складника юридичної техніки вказує на три аспекти її забезпечення: регулятивний (нормативне закріплення правил (вимог) техніки нормопроектування), методологічний (формування методичних рекомендацій для нормопроектувальників) й інституційний (проведення експертиз проєктів нормативно-правових актів). Наше дослідження показує, що у світлі адаптації техніки нормопроектування в Україні до вимог (правил) ЄС ми здебільшого працюватимемо над регулятивним (внесення відповідних змін до Закону України «Про правотворчу діяльність») і методологічним (напрацювання методичних рекомендацій для українських нормопроектувальників) аспектами, що визначає об'єкту спрямованість стратегій адаптації техніки нормопроектування в Україні до вимог (правил) ЄС.

Для визначення конкретних юридикотехнічних вимог (правил) і засобів, щодо яких можливо застосувати адаптацію, було здійснено порівняльне дослідження. За результатами порівняння особливу актуальність виявляють, серед інших, вимоги щодо преамбул, відсильних приписів, внесення змін до нормативно-правових актів. Це визначає предметну спрямованість стратегій адаптації техніки нормопроектування в Україні до вимог (правил) ЄС.

Перспектива подальших досліджень полягає в пошуку способів практичної імплементації цих вимог в українському правовому полі, зокрема шляхом внесення змін в українське законодавство у сфері правотворчої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Івасик С. Українське законодавство. Як поліпшити якість і до якого міжнародного досвіду звернутися. Інтерньюз Україна. URL: <https://internews.ua/rang/materiale/ukrainian-legislation-how-improve-quality-and-what-international-experience-turn> (дата доступу: 15.03.2026).
2. The Principles of Public Administration (November 2023). SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management). URL: https://www.sigmaxweb.org/content/dam/sigma/en/publications/reports/2023/11/the-principles-of-public-administration_5e68f805/7f5ec453-en.pdf (дата доступу: 15.03.2026).
3. Моніторинговий звіт Програми SIGMA (спільна ініціатива ОЕСР і ЄС) «Державне управління в Україні: оцінювання на відповідність Принципам державного управління» за грудень 2023 року. SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management). URL: https://www.sigmaxweb.org/content/dam/sigma/uk/publications/reports/2024/02/public-administration-in-ukraine_27a46a58/b0dd70ef-uk.pdf (дата доступу: 15.03.2026).
4. Андрусів Л. М. Теоретико-прикладні аспекти юридичної техніки. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: «Право»*. 2025. Вип. 91, ч. 1. С. 13–18. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.1.1>.
5. Цуркан-Сайфуліна Ю. В., Агатій Ю. Д. Роль юридичної техніки в забезпеченні якості законодавства: теоретичні основи та практичні аспекти. *Право та державне управління*. 2024. № 1. С. 380–384. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.53>.
6. Волохов О. С. Підвищення ефективності законодавства України шляхом його наближення до права ЄС. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2025. № 75. С. 4–8. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2025.75.1>.
7. Кулініч О. О. Методологічні аспекти юридичної техніки у правотворчості та правозастосування. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 3, ч. 1. С. 142–146. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.19>.
8. Дутов М. Заходи оцінки впливу законодавства в Європейському Парламенті. *Економіка та право*. 2025. № 2. С. 34–43. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.02.034>.
9. Hudima T., Ustyomenko V., Dzhabrailov R., Zahnitko O. Legal Techniques in EU Legislative Drafting: A Model for Ukraine's Law-making Reform. *Kyiv-Mohyla Law and Politics Journal*. 2025. № 11. Pp. 16–35. DOI: <https://doi.org/10.18523/2414-9942.11.2025.16-35>.

10. Stępnia K. Zasady techniki prawodawczej w Polsce i Unii Europejskiej. Przegląd Prawa i Administracji. 2016. Nr. 105. S. 193–208. DOI: <https://doi.org/10.19195/0137-1134.105.13>.
11. Кучинська О. Ю. Стратегії нормопроекування в Україні на шляху вступу до Європейського Союзу. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 305–310. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.42>.
12. Устименко В. Адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу: основи, критерії, виміри стійкості: монографія. Київ: Академперіодика, 2025. 452 с. DOI: <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.534.452>.
13. Закон України «Про правотворчу діяльність» № 3354-IX від 24 серпня 2023 року (у редакції станом на 19.04.2025 р.). Верховна Рада України: законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20>.
14. Словник української мови: в 11 т. / ред. кол.: І. К. Білодід (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 1970–1980. URL: <https://slovnuk.ua/> (дата доступу: 02.04.2026).
15. Кваша О. О. Зміст і значення понять «взаємодія» та «система» у філософських і правових досліджень. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 32–38. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/0b42ab30-05e5-42f5-9947-cc7e877acaa8/content> (дата доступу: 02.04.2026).
16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005. Верховна Рада України: законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05> (дата доступу: 28.03.2026).
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 7 частини другої статті 42 Закону України «Про вищу освіту». Верховна Рада України: законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-17> (дата доступу: 28.03.2026).
18. Case T-115/94 “Opel Austria v. Council”. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61994TJ0115:EN:PDF> (дата доступу: 28.03.2026).
19. Case C-201/08 “Plantanol GmbH & Co. KG v Hauptzollamt Darmstadt”. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=ecli%3AECLI%3AEU%3AC%3A2009%3A539> (дата доступу: 28.03.2026).
20. Garben S., Govaere I. The Multi-faceted Nature of Better Regulation. In: *The EU Better Regulation Agenda: A Critical Assessment* [ed. by S. Garben, I. Govaere]. Hart Publishing, 2018. 249 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=UuRSDwAAQBAJ> (дата доступу: 30.03.2026).
21. Дудар С. К. Критерії якості закону: проблема доктринального визначення в аспекті правової інтеграції України та ЄС. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 23–26. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/uk/article/UJRN-0000615437> (дата доступу: 02.04.2026).
22. Возняк І. З. Порівняльна характеристика техніки нормопроекування України та ЄС: доповідь на науковому семінарі. Юридичний факультет ЛНУ ім. І. Франка. 26.02.2026 р. URL: https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/02/Dopovid_Vozniak.pdf (дата доступу: 30.03.2026).
23. Абросімов С. Поняття та зміст адаптації цивільного законодавства України до законодавства ЄС у сфері купівлі-продажу. *Університетські наукові записки*. 2020. № 3–4 (75–76). С. 217–225. DOI: <https://doi.org/10.37491/UNZ.75-76.23>.
24. Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року № 3354-IX (у редакції станом на 19.04.2025 р.). Верховна Рада України: законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20> (дата доступу: 31.03.2026).
25. Council Resolution of 8 June 1993 on the quality of drafting of Community legislation. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31993Y0617%2801%29> (дата доступу: 31.03.2026).
26. Interinstitutional Agreement of 22 December 1998 on common guidelines for the quality of drafting of Community legislation. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31999Y0317%2801%29> (дата доступу: 31.03.2026).

27. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації) (вид. п'яте, випр. та доп.; ред. Теплюк М. О., Гурківська А. І., Крижанівський В. П.). Київ, 2018. 62 с. URL: <https://web.archive.org/web/20220324131317/https://vo.uu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=195102&forceview=1> (дата доступу: 31.03.2026).
28. Joint Practical Guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/content/techleg/KB0213228ENN.pdf> (дата доступу: 31.03.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 02.04.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026

Дата публікації: 10.05.2026

© Возняк І.З., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0